

**Feestrede bij de viering van het vijftigjarig bestaan der
Koninklijke Militaire Academie, uitgesproken in de Groote
Kerk te Breda, op den 23sten September 1878**

<https://hdl.handle.net/1874/234736>

mm 11070

BR. 1878. IV. 15.

86 L. 1. 1/2.

Prinsen

1878 IV, 15.

FEESTREDE

BIJ DE VIERING VAN HET

VIJFTIGJARIG BESTAAN

DER

Koninklijke Militaire Academie,

UITGESPROKEN IN DE GROOTE KERK

TE BREDA,

op den 23. September 1878,

DOOR

Dr. J. J. DE HOLLANDER,
Hoogleraar aan genoemde Academie.

BREDA,
BROESE & COMP.

1878.

LIBRAIRIE
J. L. BEWERS
NEUDE C. 58.
UTRECHT.

LIBRAIRIE J. L. BEWERS

LIBRAIRIE ANCIENNE ET MODERNE
J. L. BEWERS
NEUDE C. 58.
UTRECHT.

FEESTREDE

BIJ DE VIERING VAN HET

VIJFTIGJARIG BESTAAN

DER

Koninklijke Militaire Academie,

UITGESPROKEN IN DE GROOTE KERK

TE BREDA,

op den 23. September 1878,

DOOR

Dr. J. J. DE HOLLANDER,

Hoogleeraar aan genoemde Academie.

BREDA,

BROESE & COMP.

1878.

DOORLUCHE PRINS, DIE DEZE SAMENKOMST MET UWE HOOGHE
TEGENWOORDIGHEID VEREERT!

Mijne Heeren en Dames, zeer geachte Hoorders en Hoorderessen!

Het samenzijn van eene zoo luisterrijke vereeniging aan deze plaats kondigt een gewichtigen dag aan; en het bonte feestgewaad, waarin zich onze doorgaans zoo kalme woonplaats heeft getooid, bewijst het, dat die dag ook een feestdag, voor haar een hooge feestdag is. En inderdaad, wij staan gereed een belangrijk feest te vieren; een feest der hereeniging van velen, die eenmaal hier te zamen woonden en werkten en later naar alle hemelstreken werden verstrooid; maar bovenal een feest ter herdenking van een feit, gewichtig niet slechts voor deze stad, maar voor geheel het vaderland. Of zoude dit te veel gezegd zijn, waar het geldt het halve-eeuwfeest der Koninklijke Militaire Academie, die gedurende haar vijftigjarig bestaan volkomen heeft beantwoord aan het doel van hare stichting, een aantal hoogst verdienstelijke aanvoeders aan ons leger geschonken, en de voorspelling, die bij hare opening werd uitgesproken, tot waarheid heeft gemaakt: »de tijd is nabij, dat het nut eener wetenschappelijke beschaving in den kriegsbevelhebber niet meer zal worden ontkend om een dekmantel te hebben voor eigen onbeschaafdheid". Gelukkig liggen die donkere dagen ver achter ons; maar er was een tijd, dat grondige wetenschappelijke kennis en algemeene ontwikkeling slechts het deel waren van weinige officieren, en beschaafde vormen alleen bij hen werden gevonden, die door hunne geboorte tot de hoogere standen der maatschappij behoorden. De legeraanvoeders zamelden hunne strategische kennis op uit de practijk in het veld; de militaire ingenieur en artillerie-officier bezaten eene zekere mate van kennis in

vestingbouw en wiskunde, maar veel meer werd niet van hen geëischt ; en voor den aanvoerder van voetvolk en ruitery waren geoefendheid in den wapenhandel en dapperheid in den strijd bijna het eenige noodige. Ik spreek natuurlijk in het algemeen ; dat er uitzonderingen waren weet ieder. Voorts, ik herhaal het, ik heb het oog op lang vervlogen tijden, toen ook de wijze van samenstelling onzer legers en de meer beperkte verspreiding der wetenschap bij de maatschappij in het algemeen tot dezen staat van zaken medewerkten ; maar toch, toen voor vijftig jaren mijn eerste voorganger op deze zelfde plaats zijne inwijdingsrede onzer Academie uitsprak, scheen het nog niet overbodig opzettelijk te betoogen, dat voor ieder officier niet alleen de bedrevenheid in de eigenlijk gezegde militaire wetenschappen een vereischte is, maar ook de kennis van natuur- en scheikunde, van geschiedenis en aardrijksbeschrijving, van vreemde talen en literatuur niet slechts een aanbevelend sieraad maar eene wezenlijke behoefte mag heeten.

Zulk een betoog is thans niet meer noodig. De profetie is vervuld : het nut eener wetenschappelijke beschaving in den krijgbevelhebber wordt niet meer geloofend, en algemeene kennis wordt bij iederen officier in meerdere of mindere mate gevorderd en gevonden ; en waar zij nog gebrekkig is, wordt naar verbetering gestreefd of minstens dat gebrek zooveel mogelijk bemanteld, want men gevoelt dat het is eene tekortkoming aan de eischen van zijnen tijd, aan de eischen van zijnen stand.

En is die ommekeer nu alleen het gevolg van de stichting der Militaire Academie ? Is die onmiskenbare vooruitgang uitsluitend de vrucht van den boom der kennis, door haar geplant ? Uitsluitend ? Ongetwijfeld, neen ! De groote verbetering, die het onderwijs in het algemeen in den loop van deze eeuw heeft ondergaan ; de reusachtige vorderingen op wetenschappelijk gebied, waardoor zij zich kenmerkt ; de beschaving, die zich daardoor aan alle standen der maatschappij heeft medegedeeld ; dat alles zoude, ook zonder Militaire Academie, voor den toekomstigen krijgsmans niet verloren zijn gegaan ; het zoude hem in vele opzichten hebben doen uitmunten boven zijne standgenooten van vroeger dagen ; maar het was niet voldoende om hem te vormen tot een krijgbevelhebber van onzen tijd, waarin ook elk onderdeel der krijgskunst tot den rang van wetenschap is verheven.

Hiertoe was eene afzonderlijke inrichting noodig, waar die onderdeelen volledig werden onderwezen in hun onderling verband en samenhang; waar kennis werd genomen van elke nieuwe vinding, en van elke nieuwe toepassing van eens gevonden waarheden, die voor den officier belangrijk kunnen zijn; en waar ook de vakken van algemeene kennis werden behandeld met het oog op de bestemming der leerlingen, en hun karakter werd gevormd met het oog op hunnen toekomstigen stand.

In dit onderwijs, in deze vorming te voorzien was de roeping der Militaire Academie. Werpen wij nu een vluchtigen blik op hare geschiedenis over het tijdvak, dat achter ons ligt, en zien wij hoe zij heeft getracht aan die roeping te beantwoorden.

Nauwelijks had ons Vaderland het Fransche juk afgeschud en zijn vernieuwd volksbestaan gesteld onder de bescherming van een Prins uit datzelfde stamhuis van Oranje, waaraan het reeds door zooveel schoone herinneringen was verbonden, of de behoefte deed zich gevoelen aan eene inrichting tot opleiding van de toekomstige verdedigers der herwonnen onafhankelijkheid; en reeds bij Besluit van 14 Febr. 1814 werd door den Souvereinen Vorst de stichting verordend van eene militaire school te Delft, die onder den naam van Artillerie- en Genieschool bestemd was tot vorming van Officieren van alle wapens en Ingenieurs van den Waterstaat, en waaraan later nog de opleiding van Officieren voor de Zeemacht en van Scheepsconstructeurs werd toegevoegd. Doch hoeveel goeds deze school ook bezat, hoeveel uitstekende mannen zij ook aan het leger en de vloot heeft geschonken, toch scheen zij niet volkomen aan de verwachtingen van haren stichter te beantwoorden; althans reeds van het jaar 1819 af waren er op last van Koning Willem I »achterevolgens commissiën werkzaam tot het »ontwerpen van geregelde studieplannen en het voordragen van bepalingen, die tot meerdere volmaking van het militair onderwijs zouden »kunnen leiden”. Daarbij werd, behalve uitbreiding van dat onderwijs, op den voorgrond gesteld het brengen van een nauwer verband in de studiën voor de onderscheidene dienstvakken en het bewerken van eene inniger vereeniging der cadetten voor de verschillende wapens. Hiertoe werd hunne samenwoning in één gebouw, hunne gemeenschappelijke opvoeding en hun gemeenschappelijk onderwijs dienstig geacht; temeer daar hierdoor tevens het verschil in uitwendige

omstandigheden werd weggenomen of althans onschadelijk gemaakt, dat zich vaak te duidelijk openbaarde, wanneer zij, gelijk te Delft, elk op zichzelf buiten het schoolgebouw woonden en ieder naar zijn vermogen voor eigen rekening in hunne behoeften voorzagen.

Van al deze overwegingen was het Koninklijk Besluit van 29 Mei 1826 het gevolg, waarbij, ter vervanging van de bestaande Inrichting, de stichting der Militaire Academie te Breda werd verordend, tot opleiding van Officieren voor alle wapens bij de landmacht en Ingenieurs van den Waterstaat; en zoo werd deze de dochter van de Delftsche school, wier nagedachtenis zij in eere behoort te houden, ook al is het kind de moeder over het hoofd gewassen.

Er verliepen echter nog meer dan twee jaren eer het oude kasteel in een Academiegebouw was herschapen en alle voorbereidende maatregelen waren voltooid, die noodig waren om op waardige wijze de stichting in het leven te brengen, die de eerste van dien aard in Europa zoude zijn. Bij Kon. Besluit van 27 Nov. 1827 werd het Reglement vastgesteld, dat, onder meer, ook het leerplan voorschreef. De cursus duurde voor alle vakken vier jaren; de twee eerste waren hoofdzakelijk aan de voorbereidende wetenschappen gewijd, de beide laatste voor de eigenlijke vakstudiën bestemd. Maar nog duurde het een jaar eer alle toebereidselen waren voleindigd en een voldoende onderwijzerspersoneel was gevonden; en eerst den 24 Nov. 1828 had de plechtige inwijding der nieuwe Academie plaats, in tegenwoordigheid van haren doorluchten beschermheer, Prins Frederik der Nederlanden, dien wij ook heden weder het voorrecht hebben in ons midden te zien.

De cursus werd geopend met een nog niet geheel volledig personeel van Officieren en Burgerleeraren, dat behalve den Gouverneur en Commandant een veertigtal bedroeg. Van hen zijn er, zooverre wij weten, nog slechts drie onder de levenden: de toenmalige Kapitein-Ingenieur J. P. Delprat, de 2de Luitenant der Infanterie D. J. den Beer Poortugael, die beiden thans in hogere rangen eene welverdiende rust genieten van hunnen eervollen arbeid, en de Leeraar in de Nederlandsche taal Dr. J. Wap, die als ambteloos burger nog steeds met jeugdig vuur de Nederlandsche Muze dient.

De vier studiejaren telden te zamen reeds dadelijk 171 cadetten, uit Noord- en Zuid-Nederland samengevloeid en gedeeltelijk van de Delftsche school afkomstig. Van dezen is de sterftelijst bezwaarlijk na te gaan, omdat velen, ten gevolge der latere staatkundige gebeurtenissen uit het oog zijn verdwenen. Van hen, die hunne loopbaan in Noord-Nederland hebben voortgezet, hetzij als Officier of in eene burgerlijke betrekking, zijn er nog omstreeks een vijftigtal in leven, van welke wij er zestien in ons midden mogen zien.

Twee Academiejaren gingen kalm daarheen. Het Leeraarspersoneel was aangevuld; het aantal cadetten tot 200 gestegen; 7 Adspirant-Ingénieurs van den Waterstaat en een 50tal Officiëren waren reeds gevormd, en alles scheen eene blijde toekomst te beloven, toen eensklaps in het Zuiden de storm opstak, die het gebouw dier schoone verwachtingen wel niet verwoestte maar toch tijdelijk verstoorde.

De afval van België, die ook de Zuid-Nederlandsche cadetten en eenige Leeraars medesleepte, maakte de schorsing der lessen onvermijdelijk. Het Academiegebouw werd in eene kazerne herschapen; de Officiëren traden weder in de gelederen; sommigen der burgerlijke beambten namen vrijwillig de wapenen op of werden met andere militaire functiën belast; en van de Noord-Nederlandsche cadetten de jongeren naar hunne haardsteden teruggezonden, de ouderen bij het leger ingelijfd, vanwaar zij achtereenvolgens tot Luitenant werden aangesteld. Deze laatsten bewezen het, dat de zaden van Moed, Beleid en Trouw niet vruchteloos in de harten der Academische jongelingschap waren gestrooid; en vier ridderkruisen prijkten op de borst van evenzoveel jeugdige helden nog voordat zij den Officiërsrang hadden bereikt (1).

Doch mochten op deze en andere wijzen de wapens der Infanterie, Cavalerie en Artillerie van het noodige aantal Officiëren kunnen worden voorzien, dit was niet het geval met de Genie en den Waterstaat. Daarom werden de cadetten voor deze twee dienstvakken bestemd tijdelijk naar het Marine-instituut te Medemblik gezonden, om daar onder de leiding van den Kapitein-Ingénieur Delprat en vier Officiëren en Burgerleeraren van de Militaire Academie derwaarts gedetacheerd,

(1) A. F. C. List, M. W. G. de Man, L. Zegers Veeckens en J. D. U. Ledel.

en voorts met behulp der Leeraren van dat Instituut hunne studiën op te vatten of te voltooien.

Deze voorloopige toestand duurde zes jaren, en niet voor den 1sten Nov. 1836 werden de Academielessen weder te Breda hervat. Het onderwijs behield in hoofdzaak denzelfden omvang en dezelfde regeling als vroeger; slechts sommige leervakken werden gewijzigd en enkele nieuwe daaraan toegevoegd. Doch het belangrijkste voor de herboren Inrichting was wellicht de keus der personen, aan wie hare leiding werd toevertrouwd. Het zoude onvoegzaam zijn hier de verdiensten van thans nog levenden, hetzij Bestuurders of Leeraren te bespreken; maar deze ééne uitzondering moet ik mij veroorloven: de namen van Seelig en Delprat zijn voor het militair onderwijs te onafscheidelijk aan elkander verbonden, dan dat het mogelijk zoude zijn den een te vermelden en van den ander te zwijgen. Zij, die schitterend hadden deelgenomen aan de verdediging van den Antwerpschen vijfhoek, waren boven allen geschikt om door hun voorbeeld den nog steeds heerschenden waan uitteeroeien dat de intellectueele vorming van den Officier zijne practisch-militaire opleiding in den weg zoude staan. Eén van zin en bedoeling, beiden blakende van ijver voor de wetenschap en uitmuntende in kennis ook buiten het militair gebied; beiden rijk in ondervinding in het geven en regelen van onderwijs; beiden even volhardend in het streven naar hun doel als schrander in het vinden van middelen om dat te bereiken, waren zij de aangewezen personen om de Militaire Academie te maken wat zij onder hun zestienvijftienjarig bestuur werd: eene inrichting, die alle vroegere van dien aard in ons Vaderland verre overtrof, en ook buiten onze grenzen met eere werd genoemd.

Verloor onze krijgsschool in 1845, tengevolge van de oprichting der Academie te Delft, de cadetten voor den Waterstaat, eene groote uitbreiding verkreeg zij daarentegen in het jaar 1850, toen zij, bij de opheffing van het Instituut te Medemblik, ook dienstbaar werd gemaakt aan de opleiding van Officieren voor de Marine, het korps Mariniers en Ingenieurs voor den scheepsbouw, gelijk dit ook vroeger te Delft was geschied. Onverdeelden bijval vond deze maatregel niet; en »de »Marine op de heide» lokte soms een spotachtigen glimlach op het gelaat van menig zeeman van den ouden stempel. Misschien hadden

zij recht — maar zeker is het, dat de hier gevormde Zeeofficieren in geen enkel opzicht achterstaan bij hunne kameraden, die zijn opgeleid aan den oever der kalme Zuiderzee, en dat zij met niet minder roem dan dezen in het verre Oosten optreden als handhavers van de eer der Nederlandsche vlag.

Zeven jaren had deze vereeniging geduurd, toen een nieuw Besluit eene andere opleiding der Zeeofficieren verordende en de Academie weder tot hare vroegere bestemming beperkte. Zoo ging zij op den ouden voet voort tot het jaar 1868, toen de vierjarige cursus tot een driejarigen werd verkort en een grooter gedeelte van het algemeen wetenschappelijk onderwijs aan de voorbereidingsscholen toevertrouwd.

Inmiddels gropen er buiten den werkkring der Academie twee veranderingen plaats, die op hare lotgevallen een belangrijken invloed zouden uitoefenen. Vooreerst werd door 's Lands regeering vastgesteld dat het onderwijs aldaar, tot dusverre alleen door Koninklijke Besluiten beheerscht, voortaan bij Wet zoude worden geregeld. En ten tweede verhief zich in ons land het zoogenaamd Middelbaar onderwijs, waarvan de Hoogere burgerscholen de draagsters werden, bestemd om algemeene wetenschappelijke kennis en ontwikkeling onder alle standen der maatschappij te verspreiden. Geen wonder dat men ook de toekomstige Officieren wenschte te doen deelen in een onderricht, dat voortaan voor ieder beschaafd Nederlander als onmisbaar werd voorgesteld. Wel verhieven zich stemmen, die beweerden dat de opleiding van den krijgsbevelhebber reeds vroeg op zijne toekomstige bestemming moet gericht zijn, en dat alleen krijgskundig onderwijs voor hem geene voldoende vorming is; wel werden er andere bezwaren geopperd tegen het denkbeeld om de Militaire Academie uitsluitend in eene vakschool te hervormen; maar zij werden gewogen en te licht bevonden, en bij de Wet van 17 Juli 1869 werd alle voorbereidend onderwijs naar de Hoogere burgerschool verwezen, en de Academiecursus beperkt tot twee jaren, alleen voor de beoefening der krijgswetenschappen bestemd, en voor de Officieren der Artillerie en Genie onmiddellijk gevolgd door een éénjarig verblijf aan de Applicatieschool tot voortzetting en toepassing van het aan de Academie geleerde.

Zoo bleef de toestand tot den zomer van 1877, toen eene nieuwe Wet weder eene andere regeling van het onderwijs aan de Academie

in het leven riep; waarmede het tijdperk wordt afgesloten, waarover dit oppervlakkig overzicht van hare lotgevallen loopt. Nu de vraag: wat heeft zij in dat tijdperk gedaan? Hoe heeft zij aan hare roeping beantwoord?

Eene eenvoudige naamlijst van hen, aan wie vroeger en later de opleiding van hare kweekelingen was toevertrouwd, zoude reeds een eenigszins afdoend antwoord op die vraag kunnen geven. Zij zoude u de lange reeks van mannen vertoonen, die door leer en voorbeeld hebben getracht hen te vormen voor hunne bestemming en voor te gaan op den weg, dien zij hadden te bewandelen. Het ware ongerijmd te beweren dat al die voorgangers even voortreffelijke gidsen zijn geweest op dien weg. Niet alle sterren schitteren aan het uitspaniel met dezelfde pracht; maar de glans van de eene ondersteunt dien van de andere, en zoo verlichten zij samen den duisteren nacht.

Vergunde de bescheidenheid mij de namen te vermelden van hen, die vroeger hunne beste krachten aan onze Academie hebben gewijd en thans tot een anderen werkkring zijn geroepen, Gij zoudt ze weder vinden onder hen, die eene eervolle plaats bekleeden op de leerstoelen onzer Universiteiten; Gij zoudt hen deel zien uitmaken van onze hoogste staatslichamen; Gij zoudt ze aantreffen onder de Opperbevelhebbers van ons leger; Gij zoudt ze ontmoeten in de rijen van hen, die door hunne geschriften op velerlei gebied zich een roemvollen naam hebben verworven. Maar moet ik van de levenden zwijgen, dit geldt niet van hen, die reeds rusten van hunnen arbeid. Helaas! het zijn er zooveel — zoóvelen, die billijke aanspraak hebben op onze hulde, dat eene keuze uit hen wellicht nauwelijks is te rechtvaardigen. Maar toch, ik vrees niet de nagedachtenis van iemand hunner te kort te doen, wanneer ik een Storm Bujsing, Van Overstraten en Kempees noem naast Bosscha, Badon Ghijben en Van Heusden, als mannen, aan wie onze Academie, ons leger, ons Vaderland de duurste verplichting heeft, en wier namen met gouden letteren moeten prijken in de gedenkrollen der stichting, waarvan Seelig en Delprat de herschepers waren.

Door zulke mannen, bijgestaan door zooveel anderen, wier namen ik noode verzwijg, werd onze Academische jongelingschap voor hare bestemming gevormd. Sedert 1836 hebben 16 Ingenieurs van den

Waterstaat, 1192 Officiëren van het Nederlandsche leger, 547 van dat in onze Koloniën, en 161 van onze Zeemacht deze Inrichting verlaten, niet als volleerden, maar als jonge mannen, in wie een degelijke grondslag was gelegd voor hunne verdere zelfstandige ontwikkeling, en van wie voor het Vaderland wat goeds was te verwachten. En zij hebben die verwachting niet beschaamd. — Biedt onze bodem aan den Ingenieur van den Waterstaat een ruimen werkkring aan, de hier gevormden hebben zich op dat arbeidsveld met roem doen kennen en ook in onze overzeesche bezittingen hunnen naam aan groote werken verbonden. Heeft de vrede, waarin wij ons nu bijna eene halve eeuw mogen verheugen, den Nederlandschen Officiëren de gelegenheid doen missen om zich op eigen bodem op het oorlogsveld te onderscheiden, velen hebben die vrijwillig in Azië of Afrika gezocht en gevonden; zeer velen hebben zich door volhardende studie een schat van wetenschap verworven en zijn op hunne beurt de leidlieden geworden hunner jongere kameraden; allen hebben zich in vrede voorbereid voor een mogelijken krijg. En wanneer van tijd tot tijd uit het verre Insulinde, waar het zwaard bijna nooit in de scheede rust, een oudleerling ons komt bezoeken om eene korte verpoozing te vinden van de vermoënissen van den strijd, waarin zoovelen zijner dappere makkers zijn gevallen, dan draagt hij veelal de bewijzen met zich van den Moed, het Beleid en de Trouw, waarmede hij daar het Moederland heeft gediend. En dat bij dat alles de zucht naar kennis bij hem niet is verdoofd, bewijzen zij, die zich den korten tijd hunner rust ten nutte maken voor wetenschappelijke studiën, waarvoor hun vroeger gelegenheid en leiding ontbraken. Geen wonder dan ook, dat bij de militaire scholen in Indië het onderwijs bij voorkeur wordt opgedragen aan Officiëren van de Academie herkomstig, en dat zij het zijn, die in alle takken van het Indisch legerbestuur eene belangrijke plaats innemen.

Maar de Academie heeft meer gedaan dan rechtstreeks een aantal wetenschappelijk gevormde en maatschappelijk beschaafde Officiëren aan het leger te schenken. Bij hare wederoprichting in 1836 ontbrak het in vele vakken aan leerboeken, die voldeden aan de eischen van den tijd; en voor zooverre zij bestonden, was er tusschen hen geen samenhang en vormden zij geen aaneensluitend geheel. En het is niet

de kleinste verdienste van den Gouverneur Seelig, dat hij het plan ontwierp om een volledig stel handleidingen te doen vervaardigen voor alle vakken, waarover het onderwijs zich uitstrekte. Met zorg koos hij de personen, aan wie de samenstelling werd opgedragen; en geene bladzijde werd er gedrukt, die niet vooraf door zijn scherpziend oog of dat van den Commandant Delprat was onderzocht. Zoo ontstond die lange reeks van Wis-, Natuur- en Krijgskundige, van Historische en Letterkundige werken, die niet slechts den grondslag van het onderwijs aan de Academie vormden, maar ook de leidraad werden voor hen, die bij de korpsen tot Officier werden opgeleid, en waarvan vele ook buiten den kring van het militair onderwijs een hoogst gunstig onthaal vonden. En zijn nu ook sommige door den gestadigen vooruitgang der menschelijke kennis thans verouderd en door andere vervangen, dit ontnemt niets aan het onberekenbaar nut, dat zij hebben gesticht, aan den dienst, dien de Academie ook langs dezen weg aan het Vaderland heeft bewezen.

Ik zoude nog kunnen spreken van de vroegere en latere Applicatiescholen, van de Stafschool en de Krijgsschool, die meer of minder rechtstreeks met de Academie verbonden aan haar geheel of gedeeltelijk hare onderwijskrachten ontleenden; maar ik reken mij ontslagen van verder zoeken naar het antwoord op de vraag: wat de Academie heeft gedaan en hoe zij aan hare roeping heeft beantwoord. Slechts nog dit ééne: Is zij volmaakt geweest? Hebben haar geene gebreken aangekleefd? — Och! welk menschelijk werk zoude zich daarop durven beroemen? Maar zeker is het, dat men er somtijds een vermaak in schijnt te hebben gevonden, met verzwijging van het vele goede, die gebreken ten breedste uit te meten, en dat men daarvoor ook den leugen niet heeft geschroomd zelfs op plaatsen, waar het streven naar waarheid een eerste plicht was.

(CANTATE.)

Met den zomer van het jaar 1877 is de Militaire Academie een nieuw tijdperk van haar bestaan ingetreden. Bij al het onmiskenbaar goede, dat de Wet van 1869 bezat, bleek zij bij de ervaring onder andere dit groote nadeel te hebben, dat zij bijna geene cadetten voor

de Infanterie of Cavalerie herwaarts trok en het dus te voorzien was, dat deze wapens erlang zouden verstoken zijn van eene voldoende kern van Officieren, op zoo breede schaal ontwikkeld en onderwezen als dit alleen aan de Academie mogelijk is, en waarvoor het onderwijs bij de korpsen, ook bij den meesten ijver der kundigste Instructeurs, geene genoegzame vergoeding kan schenken. Uit deze en andere overwegingen werd de thans heerschende Wet geboren, bij welke de leertijd weder is bepaald op vier jaren, deels aan de voorbereidende wetenschappen, deels aan de krijgskundige vakken gewijd. — Het zoude voorbarig zijn nu reeds een oordeel te willen vellen over de resultaten van eene Wet, die zelfs nog niet in haar geheelen omvang in uitvoering is gekomen; slechts dit ééne staat vast: zij heeft reeds dadelijk het doel bereikt van een groot aantal cadetten aan de Academie te verschaffen. Wat deze overigens onder hare werking worden zal, en hoe zij aan billijk gestelde eischen zal voldoen, dat ligt voor een groot deel ter verantwoording van hen, die haar zullen besturen, van ons, die daar zullen onderwijzen, en van hen, die daar zullen onderwezen worden; maar ook voor een deel hangt het af van uitwendige invloeden, die zich op haar kunnen doen gelden.

Onder die uitwendige invloeden rekenen wij in de eerste plaats Uwe hooge bescherming, Doorluchte Prins! De Militaire Academie werd bij hare inwijding aan U aanbevolen, en niet te vergeefs. Herhaalde bezoeken bewezen Uwe ingenomenheid met die stichting van Uw Koninklijken vader; en niet het minst spreekt daarvan Uwe tegenwoordigheid op dezen dag. Eene halve eeuw is sinds dien tijd met al haar lief en leed ook over Uw hoofd heengevaren; maar dat heeft U niet weerhouden nogmaals een schitterend blijk te komen geven hoezeer het onderwijs en de vorming der toekomstige krijgsbevelhebbers nog steeds U ter harte blijft gaan. Ontvang daarvoor onzen diepgevoelden dank. Zulk een bewijs van Vorstelijke waardeering van onzen arbeid moet wel onzen ijver aanvuren, moet wel ons nopen tot nauwgezette vervulling van de schoone taak, die ons is opgedragen, maar geeft ons ook de vrijmoedigheid om thans weder de Militaire Academie, ook in hare vernieuwde gedaante, in de belangstelling van Uwe Koninklijke Hoogheid aan te bevelen; en het dringt ons de bede

uit het hart op de lippen, dat het den Hemel moge behagen U nog een tal van jaren te schenken, niet slechts om de vruchten te zien van deze verjongde stichting, maar bovenal tot vreugd van Uw doorlucht geslacht, tot vreugd en heil van het Vaderland, dat U lief heeft!

Ook U brengen wij onzen hartelijken welkomstgroet op dit feest, Hoog- en Wel-Edel Gestrenge Heeren, Oud-Gouverneurs, Oud-Commandanten en Oud-Leeraars dezer Academie!, mannen, die hetzij tot het ambteloos leven teruggekeerd of nog gewichtige militaire of burgerlijke betrekkingen bekleedend, door Uwe maatschappelijke positie nog steeds een belangrijken invloed op hare toekomst kunt uitoefenen. En die invloed zal te harer gunste zijn. Niets anders toch kan U herwaarts hebben gevoerd dan gehechtheid aan de Inrichting, die eenmaal onder Uwe leiding stond; en moge nu al aan sommigen Uwer deze, aan anderen gene regeling van het onderwijs verkieslijk schijnen; acht de een den tweejarigen, een ander den vierjarigen cursus gewenscht; Uw gemeenschappelijk hierzijn is het bewijs, dat dit verschil van inzicht bij U op den achtergrond treedt voor warme belangstelling in de Academie, waaraan Gij eens al Uwe zorgen hebt gewijd; die, hoe ook ingericht, het fundament is van het geheele militair onderwijs, de hoeksteen, waaraan al het overige zich aansluit; en die, ook door Uwe zedelijke ondersteuning geschraagd, niet minder dan vroeger met eere hare plaats kan blijven bekleeden onder de wetenschappelijke inrichtingen van Nederland. Nogmaals dan, MM. HH., weest welkom op dit feest! Moge de viering er van den band versterken, die U aan de Academie hecht, en zij het U gegeven nog vele jaren getuigen te zijn van haren bloei!

Niet minder welkom zijt Gij ons, Oud-Cadetten der Militaire Academie! Want vooral onder U zijn de mannen te vinden, die reeds nu geroepen zijn of later geroepen zullen worden om in verschillende betrekkingen, ook rechtstreeks, voor haar werkzaam te zijn. Wij begroeten U met vreugde; want Uw hierzijn is het bewijs, dat Gij nog een dankbaar aandenken hebt bewaard aan de stichting, waar ook Gij eenmaal Uwe opleiding hebt genoten, dat Gij belang blijft stellen in haar lot,

dat Gij deelt in hare feestvreugde. Inzonderheid hebt Gij dat getoond, hooggeachte vertegenwoordigers van het Indische Oud-cadettenkorps, toen Gij haar dezen morgen namens alle uwe kameraden een kostbaar en duurzaam bewijs hebt geschonken van de gevoelens, die U bezielen. Ontvangt daarvoor nogmaals hier openlijk den dank, die U daar straks reeds binnen de muren der Academie is toegebracht, en weest de tolken van onze diepgevoelde erkentelijkheid bij Uwe vrienden aan gindsche zijde van den Oceaan! — Oud-cadetten! Voor sommigen Uwer ligt het cadettenleven reeds ver op den achtergrond; voor anderen is die afstand nog niet zoo groot; maar bij allen heeft het eene onuitwischbare herinnering achtergelaten van allerlei lief en leed, van vervulde en teleurgestelde verwachtingen, van opgevatte en weder opgegeven voornemens, van — maar Gij weet beter dan ik wat een cadet al niet hoopt en verwacht en beraamt. Doch één ding weet ik: dat ook Gij reeds hier U ten doel hebt gesteld hetzij in vrede of in krijg krachtig werkzaam te zijn in het belang van het leger en het Vaderland; en dat ik het jongere geslacht op Uw voorbeeld mag wijzen, als dat van mannen, die aan dat doel getrouw gebleven met zelfvoldoening mogen terugzien op den afgelegden weg en met vertrouwen de onzekere toekomst tegengaan. Moge die toekomst U allen een onbewolkten hemel schenken; en hetzij de zomerzon des levens nog Uw pad beschijnt of reeds de najaarszon hare schuinsche stralen op U nederzendt, warm blijve in Uw hart de liefde voor onze Academie, werkdadig Uwe belangstelling in haar bloei!

HoogEdel Gestrenge Heeren, aan wie thans het bestuur der Academie en de leiding der studiën is opgedragen! Toen 's Konings vertrouwen U tot Uwen eervollen maar moeilijken werkkring riep, hebt Gij dien aanvaard in het volle besef van het gewicht dier roeping, van de hooge eischen, die zij U stelt, van de verantwoordelijkheid, die zij U oplegt. Gij hebt U niets van dat alles ontveinsd; maar Gij hebt de taak opgevat in het vertrouwen op aller medewerking, en met den vasten wil om al Uw vermogen, al Uwen ijver, al Uwe ervaring te wijden aan het heil dezer Koninklijke stichting. De Academie heeft U met blijdschap ontvangen, als mannen, die eens hare kweekelingen zijt geweest, maar die ook later in verschillende betrekkingen

aan haar werkzaam waart; wien het leven van den cadet evenmin vreemd is als de werkring van den leeraar en de taak van den bestuurder, en die haar dus kent in al hare bijzonderheden, behoeften en belangen. Zij weet dat zij die belangen veilig aan U kan toevertrouwen; dat het Uw ijverig streven zal zijn degelijke militaire vorming en degelijke wetenschappelijke ontwikkeling der jongelingschap hand aan hand te doen gaan, en zoo de Academie steeds met eere te doen beantwoorden aan hare roeping. Moge het U vergund zijn vele jaren aan het hoofd dezer Inrichting te staan, en, als eens de wisselloop der tijden ook voor U het afscheidsuur zal doen slaan, met zelfvoldoening terug te zien op de rijke vruchten, die zij onder Uw bestuur heeft gedragen!

MM. HH. militaire en burgerlijke Beambten, aan wie met mij het onderwijs en de vorming der cadetten is toevertrouwd! Vergunt mij de herinnering, dat de toekomst der Academie ook voor een goed deel in onze handen ligt. 't Is waar, onze werkzaamheden worden geregeld door voorschriften, die wij niet hebben vastgesteld; doch die voorschriften zijn slechts eene doode letter, waaraan wij geest en leven hebben te geven. De volmaaktste wet waarborgt geene goede resultaten, evenmin als eene gebrekkige die onvermijdelijk buitensluit; dit hangt hoofdzakelijk af van de wijze hoe zij wordt uitgevoerd; en deze hoofdzak komt voor onze rekening. Ons onderwijs zoo in te richten, dat het niet slechts eene zekere hoeveelheid kennis aan onze leerlingen inprent, maar tevens den lust tot eigen onderzoek bij hen aanwakert — de liefde tot het ware, goede en schoone in hen op te wekken en aan te kweeken — hen te leiden met welwillendheid, die niet in zwakheid, met vastheid, die niet in hardheid mag ontaarden — hen door leer en voorbeeld te vormen voor de plichten, die eerlang in de groote maatschappij als staatsburger en als krijgsman op hen zullen rusten — ziedaar reeds een aantal eischen, waarvan wel één gedeelte meer bepaald aan sommigen, een ander deel voornamelijk aan anderen wordt gesteld, naarmate van onzen verschillenden bijzonderen werkring, maar waarvan toch niemand onzer zich geheel mag vrijgesteld achten. Geloof niet, MM. HH., dat ik meen U hiermede iets nieuws te hebben gezegd, of dat ik mij vermeet op te treden

als raadgever voor mannen, die zoodanigen raad niet behoeven; maar juist de overtuiging, dat Gij deze dingen weet, geeft mij de vrijmoedigheid U en mijzelven toe te roepen: laten wij voortgaan op den ons bekenden weg, en, met toewijding doende wat onze hand vindt om te doen, eendrachtig samenwerken om ook in het tijdperk, dat zich nu voor ons opent, den bloei en den roem der Academie te helpen bevorderen!

Dien bloei, dien roem te helpen bevorderen is ook Uw plicht en niet minder Uw belang, Jongelingen, die hier voor Uwe eervolle bestemming wordt opgeleid! Gij vraagt toch niet hoe Gij dat kunt? De boom wordt uit zijne vruchten gekend; welnu, streeft er dan naar vruchten te worden, waarop het Vaderland zich mag beroemen. Gij hebt U vrijwillig eene loopbaan gekozen, die niet slechts evenals elke andere hare lusten en lasten heeft, maar daarenboven bijzondere verplichtingen oplegt. Draagt die lasten gewillig, komt getrouw die verplichtingen na. Beoefent de wetenschappen niet uit nooddwang, maar met lust en uit liefde; ijvert voor het goede en schoone, en strijdt tegen het kwade onder welken vorm het zich ook aan U voordoet; gewent U te gehoorzamen zonder murmureeren, dat is een onmisbaar vereischte in iederen krijgsman, dat is het middel om te leeren bevelen. En nog iets: een Uwer heeft het onlangs den dichter der oudheid nagezegd: (1)

»O ziet, hoe goed, hoe lieflijk is 't, dat zonen

»Ook niet van 't zelfde huis als broeders samenwonen.»

Welnu, wilt Gij krachtige medewerkers zijn aan den roem der Academie, kweekt dan onder elkander dien geest van broederschap aan. Gij jongeren, weest bescheiden jegens uwe oudere kameraden en gehoorzaamt hun gewillig, wanneer zij met eenig gezag zijn bekleed; Gij ouderen, heerscht niet over uwe jongere makkers, maar weest hunne raadsliden, hunne wegwijzers en voorbeelden ten goede. Gij hebt natuurlijk ieder Uwe meer bijzondere vrienden, en ongelukkig hij die ze niet heeft; maar dit neemt niet weg dat één broederband U allen moet verbinden. Geen verschil van studiejaar, geen

(1) Cadetten-almanak, 1878.

onderscheid van wapen mag eene afscheiding tusschen U maken. En als kinderen uit één huisgezin in het leger opgetreden zult Gij het ook daar toonen, dat één geest U allen bezielt, dat één doel Uw aller doel is: gemeenschappelijk Uw leven te wijden aan het heil van het Vaderland!

MM. HH. Burgemeester en leden van het Gemeentebestuur, leden der Feestcommissie, Ingezetenen van Breda! Voor U voegt zich bij het belang, dat ieder Nederlander in onze Academie kan stellen, nog eene meer bijzondere reden tot vreugdebetoon in de omstandigheid, dat zij bij alle wisselingen steeds gevestigd is gebleven in Uwe stad, die daaraan een niet onbelangrijk deel van hare welvaart te danken heeft. Dat Gij allen dit voorrecht op hoogen prijs stelt bewijzen de opofferingen, de zorgen en moeiten, die Gij u hetzij als corporatie of als individuen hebt getroost om luister en vroolijkheid bij te zetten aan dit feest; dat bewijzen de jubeltonen, die in dit uur door deze gewelven weerklinken; dat bewijst de driekleur, die zich van den torentop hier boven ons in de lucht ontplooit en van elke woning ons tegenwappert; dat bewijzen al de feestbedrijven, die door uwe zorgen zijn voorbereid. Wij waardeeren hoog die krachtige en zoo gewenschte medewerking; niet alleen omdat zij zooveel bijdraagt tot het genoegen van deze dagen, maar ook omdat zij een waarborg is dat van Uwe zijde niets zal worden verzuimd, wat strekken kan om deze stad steeds eene gewenschte standplaats te doen blijven voor onze Academie en haar personeel; dat ook Gij, waar het van U afhangt, wilt medewerken tot haren bloei. Ontvangt onzen oprechten dank in den vorm van een wensch — een wensch voor den voorspoed der goede stad Breda en het welvaren harer ingezetenen!

Mijne Hoorders! Ik ben genaderd aan het einde van mijne toespraak, en ik heb U te danken voor de toegevendheid, waarmede Gij mij hebt aangehoord. De vereerende taak van heden tot U het woord te voeren ware voorzeker beter toevertrouwd geweest aan een welsprekender mond, en ik heb haar niet dan met schroom aanvaard. Dat zij aan mij werd opgedragen heb ik alleen hieraan te danken, dat ik het voorrecht geniet de oudste ambtenaar onzer Academie te

zijn. Bijna 36 jaren heb ik in al hare lotwisselingen gedeeld, ik heb haar leeren kennen in al hare deugden en gebreken; en oude kennisen krijgt men lief, ook zelfs met hunne zwakheden. Daarom heb ik het gewaagd voor U op te treden; want ik stelde er prijs op U aan te toonen dat wij recht hebben om hare stichting feestelijk te herdenken; ik wilde trachten bij u allen de belangstelling voor haar op te wekken, waarop zij aanspraak heeft. Wij vieren hare vijftigste verjaring; zij is dus reeds oud, maar daarom niet verouderd. Integendeel, in eene vernieuwde gedaante opgetreden en daarbij voorgelicht door de ervaring van eene halve eeuw, zal zij rustig voortgaan op haren weg en met verjongde krachten arbeiden aan hare grootsche taak. Zij zal blijven en meer en meer trachten te worden eene kweekplaats van degelijke kennis, van ware humaniteit en echten militairen geest; eene vormschool van jonge mannen, die later door zelfstandige ontwikkeling gerijpt aan het Vaderland de rijke vruchten zullen aanbieden van het hier gestrooide zaad. Zoo moge, na nogmaals vijftig jaren, een ander geslacht met billijken trots het eeuwfeest dezer Academie vieren; zoo blijve zij eene eerzuil voor den Koning, die haar stichtte, en een sieraad voor Nederland!

DAT ZIJ ZOO!

